

TÜRK BASIN TARİHİNDE DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ VE SANSÜR UYGULAMALARI

Barı BULUNMAZ

Maltepe Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, Yardımcı Doçent Dr.

DEMOCRATIC PARTY ERA IN THE HISTORY OF TURKISH PRESS AND CENSORSHIP

Abstract: When compared with the Western world; we could talk about the beginning of the history of Turkish press after more than two hundred years. Primarily; the very first newspapers have come on the scene in the Occupation and Partitioning Era of the Ottoman Empire, following that first slight movements of a different era were seen with the creation of Republic of Turkey. Turkish press, where should be considered in a process based on different periods and depending on the conditions of the period, dissociates within itself in the light of some political and social developments. Although every period has various differences and notable developments in itself, the 1950-1960 Era, which corresponds to a very important period in the history of Republic of Turkey and contains the very first democracy 'attempts' in transition period to multi-party system, both harbors numerous political developments and should be regarded as a period where considerable developments took place for the history of Turkish press. The main subject of my study is, in this period of 10 years Democratic Party's, led by Adnan Menderes, attitudes and behavior to the press, the change in parallel with increase in its political power and censorship against press are the main subjects of my study. Accordingly in this study, firstly brief information will be given regarding pre-Democratic Party Era in History of Turkish Press. Later, in line with the political, social and economic developments between 1950-1960, analysis and assessments will be made regarding Democratic Party's enforcement to the press and censorship actions.

Keywords: History of Turkish Press, Democratic Party, Censorship.

TÜRK BASIN TARİHİNDE DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİ VE SANSÜR UYGULAMALARI

Özet: Batı dünyası ile karşılaştırıldığında ikiyüzyıldan fazla bir zaman sonra Türk basın tarihinin başlangıcından söz etmemiz mümkündür. Öncelikli olarak Osmanlı imparatorluğu'nun çöküş dönemi içerisinde ilk gazeteler ortaya çıkmıştır, daha sonra ise Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması ile birlikte farklı bir dönemin başlangıcına yönelik ilk tohumlar atılmıştır. Dönemsel olarak ve dönemin artlarına bağlı bir süreç içerisinde de değerlendirilmesi gereken Türk basın tarihi, kendi içinde birtakım siyasal ve sosyal gelişmeler içinde birbirinden ayrılmaktadır. Her dönemin kendi içerisinde çeşitli farklılıkları ve dikkate değer gelişmeleri olmasına karşın, Türkiye Cumhuriyeti tarihi içerisinde oldukça önemli bir döneme tekabül eden ve çok partili sisteme geçiş sonrası ilk demokrasi 'denemelerini' içeren 1950-1960 dönemi, hem siyasal anlamda birçok gelişmeyi içerisinde barındırmakta hem de Türk basın tarihi için çok önemli gelişmelerin yaşandığı bir dönem olarak da değerlendirilmelidir. Adnan Menderes başkanlığındaki Demokrat Parti'nin 10 yıllık bu dönem içerisinde basına karşı olan tutum ve davranışlarının, elindeki siyasal gücün artmasına paralel olarak gösterdiği değişiklik ve basına karşı uygulanan sansür, bu çalışmanın ana konusudur. Buna bağlı olarak bu çalışma, öncelikli olarak Türk basın tarihinde Demokrat Parti öncesine ait döneme ilişkin kısa bilgiler verecektir. Daha sonra ise, 1950-1960 yılları arasındaki siyasal, sosyal ve ekonomik gelişmeler paralelinde Demokrat Parti'nin basına karşı olan uygulamaları üzerine incelemeler yapılacak ve sansür hareketlerine ilişkin de değerlendirmeler ve analizler gerçekleştirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Türk Basın Tarihi, Demokrat Parti, Sansür.

I. GİRİŞ

Milattan önceki yıllara uzanan yazının icadı ve yıllar sonra 15. yüzyılın ortalarına gelmeden Gutenberg'in matbaayı icat etmesi ile ortaya çıkan yayıncılık serüveni, günümüzde yeni medya ve iletişim teknolojileri sayesinde 'evrim' geçirmiştir. Ama bugüne kadar gelen süreç içerisinde, 'Batı ile Doğu' arasındaki farklılıklar ve uygulamalar, gerek dönemin artlarına bağlı olarak gerekse de yapılan çalışmaların 'kabul görmesi' bakımından farklı değerlendirilmelere ve davranışlara tabi tutulmuştur. Bir tarafta 15. yüzyılın ortalarında Avrupa'ya çağdaş matbaa ile tanıştıran Johannes Gutenberg'i, diğer tarafta ise neredeyse 300 yıl kadar sonra Türk

topraklarında ilk matbaacılık girişimlerine başlayan brahim Müteferrika'yı düşünürümüzde, aradaki zaman farkı içinde çağdaş matbaayı, bilimi, sanatı ve farklılaşmayı temel alan tüm uygulamalarda oldukça geriden geldiğini söylememiz gerekir.

Matbaaya yönelik çalışmalar ile başlayan yapının daha geniş kitlelere duyurulması, geniş kitlelerin daha fazla erişimden haberdar olma isteği ile birlikte, 17. yüzyılın başlarında kamuoyunu bilgilendirme, bilinçlendirme ve en nihayetinde de kamuoyunu oluşturma misyonunu üstlenen ilk gazetelerin diğer bir deyişle ilk basın uygulamalarının ortaya çıkması sağlanmıştır. Günümüz gazetecilik anlayışından biçimsel anlamda

büyük farklılıklar içerse de, sayfa sayıları az olsa da, her gün yayıncılık faaliyeti gerçekleştirilirse de, 1600'li yılların başlarında ilk gazetecilik çalışmaları başlamıştır. Batı dünyası açısından 1605 ve 1610 yılları arasında Fransa ve Almanya'da ilk uygulamalarına rastlanan gazeteler, günümüzde basın tarihinin ilk gazetecilik uygulamaları olarak kabul görmektedir.

Avrupa'da 17.yüzyılın ilk yıllarında başlayan gazetecilik çalışmaları, aynı zamanda matbaacılık anlayışında olduğu gibi 200 yıldan fazla bir süre sonra Türk topraklarında uygulanmaya başlamıştır. Türk basın tarihi içerisinde ilk gazete olarak 1831 yılında yayımlanmaya başlayan Takvim-i Vakayi'yi gösterebiliriz. Ancak, ilk Osmanlı Türk gazetesi olan Takvim-i Vakayi'nin daha çok devletin resmi bir yayın organı olarak ilevselliği göstermesine bağlı olarak, Türk basın tarihinin gazetecilik serüveninin başlangıcını ilk özel gazete olan Tercüman-ı Ahval ile de başlatmamız mümkündür.

Özellikle I.Me rutiyet dönemi başta olmak üzere oldukça sancılı süreçlerden geçen Türk basın tarihi, Cumhuriyet'in kurulması ile birlikte farklı bir sürecin içine girmiş ve 1946 yılından itibaren çok partili sisteme geçiş ile birlikte de, günümüz basın anlayışına da sirayet eden birçok uygulamanın ve davranışın temellerinin atıldığı yılların başlamasına neden olmuştur.

Ülkenin siyasi ve ekonomik dinamiklerinin değişmesine bağlı olarak, 1950'li yılların başlarından itibaren ülke yönetiminde tek başına söz sahibi olan Adnan Menderes başkanındaki Demokrat Parti Hükümeti, gerek sosyal ve kültürel alanlarda gerekse de siyasi ve ekonomik 'düzensizlikler' sonucu gelişen faktörlere bağlı olarak, iktidarda olduğu üç dönem içerisinde farklı uygulamaları da beraberinde getirmiştir. 1950-1954, 1954-1957 ve 1957-1960 olarak üç dönem içerisinde de erlendirilmesi gereken Demokrat Parti Hükümeti, elinde bulundurduğu siyasi gücün her dönem katlanarak artması neticesinde her alanda zorlayıcı ve tek taraftan baskı egemen kılan bir anlayışın oluşmasına zemin hazırlamıştır.

Türk basın tarihi içerisinde de, Demokrat Parti Hükümeti üç dönem sürdürdüğü iktidarında, kendi içinde oldukça farklı ve birbirinden tamamen zıt uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Türk basın tarihi için önemli olduğu kadar, Türkiye Cumhuriyeti'nin ekonomik ve siyasi yaşamında da oldukça önemli bir yer tutan ve son derece dikkatli bir şekilde erlendirilmesi gereken 1946 ile 1950 arası yıllar, günümüz Türkiye'sinin ekillenmesinde ve 'sosyolojik bilinçaltının' yerleşmesinde önemli yer tutan bir dönem olarak de erlendirilmelidir.

Demokrat Parti'nin ilk iktidar döneminde basına tanıdığı sınırsız ve 'karılsız' güven duygusu, ikinci iktidar döneminde daha da güçlenerek Türk siyasi

hayatında egemen olması sonucunda, oldukça büyük bir değişim yaşanmıştır. Her ne kadar ilk iktidar döneminin son yıllarında bunun bazı emareleri gözükse de, ikinci iktidar döneminde basına karşı uygulanan 'zorlamacı' ve tehditkar üslup günden güne artarak devam etmiştir. Çıkarılan yasalar, ülkenin içinde bulunduğu ekonomik düzensizlik ve her iktidarın kendi sözcülüğünü yapan basını oluşturma gayretlerinin bu dönemde de devam etmesi, Türk basın tarihi içinde sansür anlayışının en yüksek noktalara ulaştığı yıllar olarak önemli bir yer sahiptir. Son iktidar döneminde de aynı anlayış daha da sertle erek sürmüştür ve basına karşı uygulanan sansür uygulamaları kesintisiz bir şekilde devam etmiştir. Tüm bunlar paralelinde, uluslararası aktörlerin ve içerideki güçlerin birtakım çıkarlarının yarattığı ortak sinerji, ülkeyi demokrasi sürecinin 'baltalandığı' dönemin içine sürüklemiştir.

Bu çalışmada amaç, Türk basın tarihi içerisinde oldukça önemli bir yer tutan ve günümüz basınının da reflekslerinin oluşmasında ciddi şekilde rol oynayan 1950 ile 1960 yılları arasındaki Demokrat Parti dönemindeki, basına karşı olan davranışların ve sansür uygulamalarının de erlendirmesini gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede, öncelikle 1950 öncesi Türk basın tarihi içerisindeki gelişmeler incelenecektir. Daha sonra ise, 1950-1960 yılları arasındaki ekonomik, siyasi ve toplumsal gelişmeleri de dikkate alınarak, Demokrat Parti'nin basına karşı olan davranışlarının ve sansür uygulamalarının analizi, çıkarıldığı yasalar ve gelişen önemli olaylar çerçevesinde basın özelinde irdelenecektir.

II. TÜRK BASIN TARİHİNDE 1831-1950 ARASI DÖNEM

Baskı makinesinin bulunması ve itimi kolaylaştırmak ve evrensel bir iletişim yoluyla iletişim olanakları sağlaması bakımından insanın kaderinin akılcılığını deşirmiştir [1]. Yazılı basının gelişimi ise, matbaanın icadından sonra olmuştur ve matbaanın icat edilmesinden yaklaşık olarak iki yüzyıl kadar sonra da, bugünkü anlamda gazete diyebileceğimiz ilk ürünler Avrupa'da ortaya çıkmıştır [2]. Ancak, Türk basın tarihini yaklaşık olarak üç yüzyıl kadar sonra başlatıyoruz. Bu çerçevede, Türk basın tarihinin başlangıcı olarak de erlendirebileceğimiz 1831 yılı ile çalışmanın ana konusu olan Demokrat Parti döneminin başlangıcı olan 1950 yılı arasındaki dönemi incelemek, 1950-1960 yıllarındaki Türk basınına analiz etmek ve sansür uygulamalarını irdelenmek açısından sağlam bir altyapının oluşmasına imkan tanıyacaktır.

Kapitalist ekonominin temel bileşenlerinden olan endüstriyel üretim, makineleşme ve kentleşme, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren gazetenin toplumsal ve teknolojik kurum olarak toplum içinde yerini almasını belirledi. 17. yüzyılın başından itibaren aramızda olan gazeteler, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren

seçkinlerin gazetesi olmaktan kurtularak kitle gazetesi olmaya yöneldi. Toplumun her kesimine yönelmi haber verme anlayı mı temel alan kitle gazetesi, haber izleme yönünden çe itli atılımların içine girdi. 19. yüzyılda endüstrile me ve makinele meden nasibini alan gazete, kitle gazetesi olma yanında kent gazetesi olarak kendine toplumda önemli bir yer edindi. Bunun yanında önemle vurgulanması gereken olgu ise, gazetenin bir yandan teknolojiye ayak uydurma, di er yandan haber izleme bakımından sermaye bulma yönünden büyük güçlükler gö üs germe durumunda kaldı ıdır. Haber izleme, 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren emek yo un bir etkinlik olurken, teknolojiye ayak uydurma, devamlı surette ileri teknolojiye ula mayı ve izlemeyi de beraberinde getirdi [3]. Aksi takdirde, rekabetin yarattı ı çemberin daralması ile kurumlar kaçınılmaz bir ekilde zor bir sürecin içine sürüklenme durumunda kalmaktadırlar.

Dünya'daki basın tarihini incelerken yapılan dönemsel bazda ayrımlar ya da bir ba ka deyi le Fransız Devrimi, Birinci Dünya Sava ı gibi önemli olayları dikkate alarak gerçekleştirilen dönemler, Türk basın tarihi için de geçerlidir. Bu ayrımları yapmak sadece belirli bir tarihi ele alarak yapılan alelade ayrımlar de il, basın tarihi için önemli olan ve de i im yaratan geli melerin ya andı ı tarihler olarak de erlendirilmelidir.

Bu de erlendirmeye ba lı olarak, 1831'den günümüze kadar olan süreç içerisinde de Türk basın tarihini, siyasal ve hukuki açıdan belirli olayların damgasını ta ıyan, a a ıdaki dönemlere ayırmak ve Türkiye'de basının geçirdi i a ama ve geli meleri, bu dönemlere göre incelemek do ru olacaktır [4].

1. Tanzimat Dönemi Basını (1831-1876)

2. Birinci Me rutiyet ve stibdat Dönemi Basını (1876-1908)

3. kinci Me rutiyet Dönemi Basını (1908-1918)

4. Mütakere ve Kurtulu Sava ı Dönemi Basını (1918-1923)

5. Cumhuriyet Dönemi Basını (1923 ve sonrası)

nu ur'un Cumhuriyet Dönemi Basını olarak de erlendirdi i ve 1923 yılından günümüze kadar olan süreci içine dahil etti i dönemi de, kendi içinde 'basın özelinde' belirli dönemlere ayırmak son derece faydalı olacaktır. Çalı manın ana konusunu olu turan 1950-1960 arası dönem de, bu ayrımın çok keskin bir ekilde yapılabilece i bir dönem olmasının yanında, Türk basın tarihi için son derece önemli geli melerin ya andı ı bir süreç olarak da de erlendirilmelidir.

II. Mahmud dönemine kadar devletle halk arasında ileti im, devlet halka ula mak istedi inde fermanlar çıkarılmasıyla sa lanırdı. Bu durum, 1831'de devlet politikalarını halka iletebilecek Takvim-i Vakayi adlı ilk

resmi gazetenin çıkarılmasıyla modern bir biçime getirildi. Gazete ulaklar tarafından ülkenin her yerindeki bürokrasiye ula tılıyordu ve kentlerde mahalle yönetimi yapan imamlara kadar gidiyordu. Di er azınlıklar nedeniyle gazete Rumca, Ermenice, Arapça ve Farsça da çıkarıldı [5]. Böylece, günümüz gazetecilik anlayı ndan ve biçiminden çok farklı olsa da, Türk basın dünyası için ilk tohumlar atılmı oldu.

Ancak; Takvim-i Vakayi devlet yönetiminde çıkarıldı ı için ve bir nevi devletin sözcüsü eklinde hareket etti inden dolayı Türk gazetecili ini özel kesimce 1860'da çıkartılan Tercüman-ı Ahval ile ba latan görü ler de vardır [6]. Elif Naci "Babiali'nin Yarım Asırlıkları" adlı kitapta anılarını anlatırken; "Türk gazetecili i 126 ya ının içinde. Çünkü, milli basının ilk adımı saydı ımız Tercüman-ı Ahval Gazetesi 21 Ekim 1860'da do mu tur." diyerek bu ikinci görü e destek vermektedir [7]. Bu durum, devletin sözcülü ünü yapan bir basın organının 'ferman' olmaktan öteye gidemeyece i ve bu nedenle 'gazete' kimli inin olu abilmesi için mutlaka özgür iradenin ve günün artları içerisinde de erlendirilebilecek bir açıklı mın olması gerekti ine i aret etmektedir.

Elif Naci'nin savundu u bu görü ün tam tersi olarak de erlendirilebilecek bir görü ise Hıfzı Topuz'a aittir. Hıfzı Topuz Türkiye'de gazetecili in ba langıcını yirmidokuz yıl geriye atmanın Türk gazetecili ini küçük dü ürmeye çalı mak oldu unu belirtmi ve Takvim-i Vakayi'nin ülkemizde basının do u unu hazırladı ını savunmu tur. Burada çalı anların devlet memurlu u yapmadı ını, kendilerini mesle in ko ullarına ba lı gerçek gazeteci saydıklarını ifade etmi , bu gazeteyi ve burada çalı an gazetecileri yok sayıp, gazetecili i Tercüman-ı Ahval ile ba latmanın yanlı oldu unu savunmu tur. Hatta kapitülasyonlardan yararlanan William Churchill adında bir ngiliz'in 1840 yılında çıkardı ı ve yönetti i Ceride-i Havadis gazetesinin de yok sayılmasını yanlı saymı tır. Çünkü, bu gazetede Türkler çalı mı ve bütün yazıları onlar yayınlamı tır. Ayrıca, Ceride-i Havadis geni ölçüde ilan yayınlayarak gelir sa lamı tır [8]. Bu nedenle, her iki görü ten hangisine daha yakın durulursa durulsun, önemli olan Türk basın tarihi için 19. yüzyılı milat olarak kabul edip, Osmanlı mparatorlu u'nun çökü dönemi içerisinde göreceli olarak 'gazetecilik' faaliyetlerinin ba ladı ı konusunda mutabık olma zorunlulu udur.

Takvim-i Vakayi gazetesini sarayın 'resmi tarihçisi' hazırlıyordu ve dolayısıyla gazete olma niteli inden uzak, saray ve çevresinin 'günlük tarihinden' dökümlerdi. Fakat, gazete Saray'ın 'haftalık tarihi' niteli inde olmasına ra men, Sultan daha ilk sayısında memnun kalmamı tı. Do urdu unu yiyip yok etmeyi dü ünürken, aradı ı fırsatı yakaladı ve bir dizgi hatasını gerekçe sayıp kapatılması emrini verdi. Ancak, bir süre sonra fikrini de i tirdi ve gazetenin yeniden yayınlanması

buyru unu verdi. Gazete, Sarayda do anlar ve ölenlerle, Sultan'ın kabul törenlerini sayfalarına aktararak belirsiz sürelerde çıkmaya devam etti. Gazete bu haliyle uzun yıllar ya adı. Cumhuriyet döneminde ise Resmi Gazete adıyla, yasa, kararname ve devlet ilanlarını yayımlayan gazete oldu [9]. Elle çalı an basit bir düz makine ile basılan Tercüman-ı Ahval ise çok güç ko ullarda da ıtılmı ve satı lar basımevinin bulundu u hanın altındaki bir dükkanda gerçekleştirilmi tir [6]. Daha sonra 1862'de brahim inasi tarafından Tasvir-i Efkar gazetesi yayınlanmı tir.

Batıdaki özgürlük ve e itlik hareketlerinden etkilenen yenilikçi fikir gazetelerini susturmak amacıyla, Sadrazam Ali Pa a'nın 5 Mart 1867'de hazırladı ı Ali Kararnamesi basın özgürlü ünü ortadan kaldırmı tı. Sadrazam Ali Pa a'nın ölümünden sonra Jön Türkler basın etkinli ini yurda dönerek sürdürdüler. Ba yazarlı ını Namık Kemal'in yaptı ı bret (1872) kısa sürede kapatıldı. Namık Kemal ve gazetenin yazarları stanbul dı na sürüldü. II. Abdülhamid'in tahta çıkmasıyla ilk Anayasa hazırlanmı ve Me rutiyet ilan edilmi ti. Ne var ki, Osmanlı Rus sava ı nedeniyle ilan edilen sıkıyönetimle birlikte tüm ülkede 33 yıl sürecek baskı dönemi de ba lamı oluyordu. Baskı yıllarının en önemli iki gazetesi emsettin Sami yönetimindeki Sabah (1875) ve Ahmet Cevdet'in yayınladı ı kdam (1894)'dir [10]. Ayrıca, yine stibdat dönemi olarak adlandırılan bu dönemin en etkili gazetelerinden biri de, 1878 yılında yayın hayatına ba layan ve basın tarihimizin en uzun soluklu ve etkili gazetelerinden biri olan Tercüman-ı Hakikat'dir. Tercüman-ı Hakikat, Türk milletine okumayı ve yazmayı ö reten, roman zevkini getiren Ahmet Mithat Efendi tarafından çıkarılmı tir [11]. Ancak, dönemin ta ıdı ı özel artlar ve çalı mamızın da ana eksenini olu turan basın özgürlü ü ve sansür uygulamaları gibi durumlar nedeniyle, bu gazetelerin oldukça zor artlar altında 'ya am sava ı' verdiklerini de belirtmek gerekir.

II. Abdülhamid, hiçbir eyden ve kimseden gazete ve gazeteciden yıld ı kadar yılmamı tir. Denilebilir ki bu 'eytan'ın rahman-ı' gazeteci olmu tur. Gazete ve gazeteci olmasa bu kadar korkak, bu kadar hain olmazdı, diyenlere kar ı, dü ünçe ve onun ürünleri olmadıktan sonra millet varlı ı da olmazdı diye savunanlar elbette ki haklı idiler. II. Abdülhamid 33 yıllık saltanatı boyunca bir gazeteci dü manı olarak görülmü tür, ki iler ve olaylar hep onun bu dü manlı ı etrafında var olmak için her türlü yararlı ı göstermi ler, kahrolmu lar ve yurt dı na çıkarak sava larını sürdürmü lerdir [12]. Birçok kelimeyi kullanmanın yasaklandı ı stibdat döneminde, Türk basın tarihinin ilk basın grevi sayılan, Sabah ve kdam gazetelerinde çalı an gazetecilerin yaptıkları ı bırakma eylemi gerçekleştirilmi tir [13]. 30,5 yıl süren bu dönemi, Türk basın tarihinin en utanç verici ve 'sınır tanımaz' kuralların getirildi i bir dönem olarak söyleyebiliriz.

Fransız Devrimi'nin ilk günlerinden ba layarak, Fransız basınında o zamana dek hiç görülmemi ve bir daha görülmeyecek bir açılmaya ve fı kırmaya tanık olundu u gibi [14], Birinci Me rutiyet'in sona ermesi ile birlikte de aynı durum Türk basını için geçerli olmu tur. II. Abdülhamid'in, parlamentonun toplantıya çağ ılıca ını, Anayasa'nın tekrar yürürlü e konulaca ını ve seçimlerin yapılaca ını bildiren dört satırlık fermanı, stanbul'da büyük bir co ku ile kar ılanmı tir ve gazeteler için geni bir özgürlük döneminin ba langıcı olmu tur. Gazeteciler kendi aralarında bir dernek kurmaya karar vermi lerdir ve o günden itibaren yazı provalarını sansür kuruluna göndermemeyi kararla tırmı larıdır. Sansür memurları gazete kapılarından geri çevrilmi tir ve giri len bu eylem sonucunda sansür ortadan kalmı tir, stanbul basını tam bir özgürlük havasına kavu mu tur [4]. 24 Temmuz 1908'de ilan edilen kinci Me rutiyet, basına uygulanan sansürü kaldırınca yalnız stanbul'da 353 gazete ve dergi birden yayınlanmaya ba ladı. Dönemin etkili gazeteleri; Tanin, Hukuk-i Umumiye, Serbesti, Mizan, Sadayı Millet, Yeni Gazete, urayı Ümmet, Osmanlı, Volkan ve Takvim-i Vakayi olarak sayılabilir [10]. Böylelikle, basın üzerindeki 'ölü topra ını' atarak, özgürlük ve çağ da lık kriterlerini yeniden in a etmeye ba lamı tir.

On yıl süren kinci Me rutiyet döneminin sonrasında, 1918-1923 yıllarını kapsayan dönemde, merkezi stanbul'da bir Osmanlı hükümeti, bir de merkezi Ankara'da Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti vardır. Osmanlı hükümeti i gal kuvvetleriyle i birli i yapmakta, Ankara hükümeti ise, ülkenin ba ımsızlı ı için Kurtulu Sava ı'nı yürütmekteydi. Basın da bu duruma paralel olarak stanbul basını ve Anadolu basını olmak üzere iki merkezde grupla mı tir. stanbul basınında da bu bölünmeyi yansıtan çe itli grupla malar mü ahede edilmektedir [4]. Kurtulu Sava ı sürecinde; 4 Eylül 1919'dan sonra Sivas Kongresi'nin yayın aracı rade-i Milliye gazetesi, Mustafa Kemal'in Ankara'ya geli iyle birlikte Hakimiyet-i Milliye gazeteleri yayınlandı (1920). Ankara'ya ta iman Yenigün ve Ö üt dı mda; stanbul'da yayının sürdüren leri, Ak am ve Vakit gazeteleri Kurtulu Sava ı'nı desteklediler. stanbul, Peyam-ı Sabah ve Alemdar gazeteleri ise Ankara hükümetine cephe aldı [10]. Dönemin en önemli gazetelerinden olan Yenigün gazetesi 1918 yılı sonlarında Yunus Nadi tarafından stanbul'da çıkarılmaya ba lanmı tir. O tarihte 18 senelik bir gazeteci olan Yunus Nadi, aynı zamanda Osmanlı Mebusan Meclisi'nde de üye bulunuyordu. Mütakere günlerinde Yenigün birçok defa kapatılmı tir, ancak kapatıldıkça da adını de i tirip Eskigün olarak yeniden çıkmı tir ve 1924 yılının ilk aylarında kapanmı tir. stanbul'a dönen Yunus Nadi de, 7 Mayıs 1924'de Cumhuriyet gazetesini kurmu tur [15].

Mütakere yıllarının ba lamasıyla Mustafa Kemal Atatürk'ün ulusal direnci örgütlemek üzere giri ti i ilk giri im haber akımını kontrol altına almak olmu tur.

Ulusal egemenli in hedeflendi inin kanıtı olan rade-i Milliye gazetesinin yayına geçmesini tamamlayan iki önemli adım, Anadolu Ajansı'nın ve Matbuat Umum Müdürlü ü'nün kurulmasıdır. 1928 yılında yapılan harf devrimi Arap harflerinin bırakılıp, yerine Latin harflerinin kullanılmasını hedefliyordu. Basın sektörü büyük bir de i imin e i indeydi ve gazetelerin tirajları hızlı bir dü ü e geçti. Bu nedenle devlet sektöre yardım etmek için el uzatmak zorunda kalmı tır. 1931'de Cumhuriyet döneminin ilk basın yasasının yayınlanmasının ardından, 1935'de Ankara'da ilk Basın Kongresi toplanmı tır [6]. Bu sayede, basının toplum üzerinde yarattı ı etkinin ve kamuoyu olu turma gücünün bir bakıma tescillenmi oldu unu da söylememiz mümkündür.

1946'da çok partili döneme geçilirken CHP Hükümeti basına bazı ödünler vermek zorunda kalmı tır. O dönemde gazetelerin büyük ço unlu u DP'yi desteklemi tir. CHP'nin seçim öncesi deste e ihtiyacı vardır. DP ise basının deste ini kazanmak için, 1945-1950 yıllarında basın özgürlü ünün en büyük savunucusu olmu tur. Hükümet yeni seçim kararını açıklamadan önce havayı yumu atacak Basın Kanunu tasarıları getirmi tir. Basın Birli i'nin kaldırılması ve Basın Kanunu'nun 50. maddesindeki gazete kapama yetkisinin kaldırılmasını da kapsayan bu tasarılar 1 Haziran 1946'da Meclis'te kabul edilmi tir. 1946-1950 yılları Türkiye için canlı geçmi tir. kinci Dünya Sava ı'ndan sonra CHP'nin a rı tutucu kanadı büyük yenilgiye u ramı ve çok partili döneme geçilmi tir. 1946'da aniden büyük bir gazete ve dergi artı ı olmu , yayınlanan 202 gazete ve 302 derginin günlük tirajları yüzbine yakla mı tır. Ak am, Tasvir, Yeni Sabah, Ulus, Tanin, Hürriyet, Zafer, Milliyet, Yeni stanbul, Son Posta, Demokrat zmir, Yeni Asır ve Kudret dönemin önde gelen gazeteleriydi. Sedat Simavi'nin çıkardı ı Hürriyet (1 Mayıs 1948) yerle ik gazetecilik anlayı ına köklü de i iklikler getirmi tir [6]. Türk basın tarihi için -günümüz Türkiye Cumhuriyeti'nin birçok fonksiyonunun da killenmesinde- oldukça önemli olan 1946-1950 arası yıllardan sonra ise, Türkiye Cumhuriyeti Demokrat Parti iktidarında 10 yıl sürecek olan ve çalı mamızın da ana konusunu olu turan basına yönelik olan sert uygulamaları ve sansür anlayı ı ekseninde de erlendirece imiz bir döneme girmi tir.

III. DEMOKRAT PART DÖNEM NDE BASIN

Demokrat Parti, Cumhuriyet'in ilan edildi i 1923 yılının ardından, çok partili döneme geçilen 1946 yılından sonra, 1950 seçimleri ile birlikte üç dönem ve 10 yıl sürecek olan tek ba ına iktidar dönemlerinin ba langıcını yapmı tır. Demokrat Parti dönemi; Türk siyasal, sosyal, kültürel, politik ve ekonomik ya amını derinden etkileyen ve günümüze kadar etkilerini sürdüren bir iktidar dönemini sürdürmü tür.

1939 ve 1945 yılları arasında süren kinci Dünya Sava ı'na ülkemizin katılmaması ve sava sürecinin içine

müdahil olmaması, Türkiye Cumhuriyeti'ni göreceli olarak kabul edebilece imiz bir ekilde ekonomik anlamda Avrupa ülkelerine nazaran bir refah döneminin içine sokmu tur. Sava ın sona ermesini takip eden yıl olan 1946'da ise, Türkiye'de çok partili döneme geçilmesi ve en nihayetinde 1950 genel seçimleri ile Demokrat Parti'nin tek ba ına iktidar olup, hükümetin ba ına geçmesi neticesinde, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulu yılı olan 1923 sonrası ülke çok farklı dinamiklerin oldu u ya da 'olduruldu u' bir döneme girmi tir.

Demokrat Parti dönemini kendi içinde seçim dönemlerini temel alarak üç ayrı bölümde de erlendirmek ve 'güçlenmenin' verdi i hissiyatı da hesaba katarak analiz yapmak, sa lıklı sonuçlara ula mak bakımından son derece faydalı olacaktır. Demokrat Parti, ilk iktidar dönemini 1950-1954 yılları arasında ya amı tır. Az önce de bahsetti imiz, sava ın içinde yer almama sonucunda 'do al' bir geli me olarak de erlendirebilece imiz bir ekonomik refah, Merkez Bankası döviz ve altın rezervlerinin yüksek seviyelerde olması ve buna ba lı olarak dı kaynaklı kredibilite imkanının olumlu olması neticesinde, Demokrat Parti'nin ilk dönemi sava yıllarının süregelen 'psikolojik hegemonyası' da dikkate alındı ında, son derece ba arılı ve iktisadi açıdan oldukça verimli geçmi tir. kinci dönem olan 1954-1957 yılları arasında ise, siyasi açıdan daha da güçlenen Demokrat Parti, bu dönem içerisinde ekonomik anlamda çok büyük de i imler yaratmasa da, di er birçok alanda üzerindeki büyük deste e ra men son derece negatif ele tirilerin hedefi haline gelmi tir. Son iktidar döneminde (1957-1960) yine yüksek oranda oy almasına ra men, bir önceki seçimlerdeki oranın altına dü mesi sonucu olu an atmosfer, daha sonra meydana gelen birtakım geli meler ve gücün getirdi i zorlayıcı ve dayatmacı üslup, Demokrat Parti için son iktidar döneminde zor yılların ya anmasını beraberinde getirmi tir. Olu an negatif atmosfer de, maalesef Türkiye'nin 27 Mayıs 1960 tarihinde 'Darbeler Tarihi'nin ba langıcını yapmasını sa lamı tır.

Demokrat Parti 1950'de ba lattı ı ve kısa bir süre uyguladı ı açık basın rejimini, 1954 yılından sonra kıyısından, buca ından örtmeye ve kapamaya ba ladı. 1954 ve 1957 yılları arası basın rejimine kar ı, muhalefet basını ile arasında do an topyekun mücadele, Demokrat Parti'yi basına kar ı a rı tedbirler almaya yöneltti [16]. Çalı mamızın ana ekseninde yer alan Demokrat Parti dönemindeki Türk basınına da yukarıda belirtilen üç dönemi esas alarak de erlendirmek, ekonomik ve siyasal geli melerin basına yansımaları üzerinde kurulacak paralellik ve medya-siyaset ili kileri açısından oturtulaca ı zemin bakımından son derece önemlidir. Buna ba lı olarak, Demokrat Parti'nin 1950-1954, 1954-1957 ve 1957-1960 yılları arasında basına kar ı olan tutum ve davranı ları ile sansür uygulamalarını dönem bazında sırasıyla inceleyece iz.

III.1. 1950-1954 YILLARI ARASINDA DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE BASIN

Demokrat Parti, çok partili döneme geçilen 1946 yılından itibaren, Meclis çatısı altında %13 oy oranı ve 62 ki i ile temsil edilmesine rağmen basın büyük deste ini almı tır. Basından gelen bu büyük deste in kar ılı ı olarak aynı ekilde Demokrat Parti de, basına yönelik olarak son derece pozitif ve ‘sınırsız basın özgürlü ünü’ temel alan davranı larda bulunarak, basın ile arasını son derece iyi tutmu tur. Bunun neticesi olarak da, 1950 seçimlerinde arkasına büyük basın deste ini alarak %50’nin üzerinde bir oranla tek ba ına iktidar olmu tur.

Demokrat Parti iktidarının ilk icraatlarından biri, muhalefetteyken vaat etmi oldu u gibi, hukuk ve basın uzmanlarının da katkısıyla mukayeseli hukuk bakımından dünyanın en hürriyetperver ve demokrat yasalarından oldu u ileri sürülen bir metni Meclis’ten geçirmek oldu [17]. Bu nedenle Demokrat Parti’nin ilk iktidar dönemi için en önemli sayılan ve basına geni özgürlükler getiren uygulaması Basın Kanunu’dur. Yine bu dönem içinde yer alan ve 1952 yılındaki kanun ile de basın çalı anlarının sosyal hakları konusunda önemli düzenlemeler getirilmi tir. Ancak, Demokrat Parti Hükümeti’nin 10 yıllık iktidar döneminde Demokrat Parti ile ‘özde le tirilen’ basına kar ı baskıcı anlayı ve tutumlar, ilk sinyallerini bu iktidar dönemin son aylarında 1954 yılında bir kanun tasarısı ile vermi tir.

14 Mayıs 1950’de büyük ço unlukla iktidara gelen Demokrat Parti’nin basına dair ilk icraatlarından biri, söz verdi i gibi Basın Kanunu’nu geçirmek oldu. Sosyal güvence, ilk kez basında sendikala ma, i ten ayrılan tazminat, sosyal yardımlar, gece çalı an gazeteciler için özel tramvay, hep bu kanunun getirdi i nimetlerdi. Gazete ve dergi çıkarmak için artık hükümetten izin alınmayacaktı ve gazeteciler, önceki yılların aksine artık kendilerini rahatlıkla savunabileceklerdi [18]. 1950 Basın Kanunu liberal karakterli bir kanundur. Bu kanunla 1931 yılı kanununun ve sonraki de i iklıkların yarattı ı baskıcı ve güdümlü rejime son verilmi ve basının nefes alması sa lanmı tir. Kanunun gerekçesinde ise unlar denilmi tir [19]: “Devlet bütün çalı malarını, halk ço unlu unun dü ünü ve görünü üne uydurmalıdır. Halk ço unlu unun dü ünü ve görü ünü açıklayan araçlardan biri de basındır. Basının kendisinden beklenen görevleri yapabilmesi için ba ımsızlı nı sa laması zorunludur. Modern demokrasi ilkeleri de bunu gerektirir. Basın özgürlü üne dayanan demokrasiler gerçek demokrasi niteli i ta ırlar. Hür basın aynı zamanda milletçe kalkınmayı sa lar...”

Halen yürürlükte olan ama birçok defa de i ikli e u rayarak ilk çıkı amacı olan basına özgürlük anlayı ndan son derece sapan 15 Temmuz 1950’de Meclis’te kabul edilerek 21 Temmuz 1950’de de yürürlü e giren 1950 Basın Kanunu ile, Demokrat Parti

Hükümeti 1946-1950 yılları arasında sınırsız deste ini aldı ı basın kurumlarına ve basın çalı anlarına kar ı, iktidara geldi inin ikinci ayında verdi i sözü gerçekte tirmi oldu. Çok kısa bir süre içinde gerçekte tirilen bu uygulama ile Demokrat Parti varolan mevcut güçlü basın deste ini çok daha arttırdı ve neredeyse basının tamamı Demokrat Parti’yi destekler duruma geldi.

İlk yıllarında basın ile kuvvetli ili kiler kuran ve 1950 Basın Kanunu ile bunun uygulamasını da gösteren Ba bakan Adnan Menderes, gazete sahipleri ve ba yazarlar ile düzenli olarak toplantılar yaparak, kendisine olan deste in günden güne perçinlenmesi bakımından ‘kritik’ davranı lar gerçekte tirmi tir. Bunun yanı sıra gazetecilerin sosyal haklarını tanıyan “Basın mesle inde çalı anlarla çalı tranlar arasındaki münasebetleri düzenleyen 5953 sayılı, 13 Haziran 1952 tarihli kanun”da çıkmı ve bu kanunla gazeteciler birçok hak elde etmi lerdir. Kanun’da sendika kurulabilmesi, sosyal sigortalardan yararlanılması, i verenin gazeteciyle yazılı i anla ması yapma zorunlulu u, i anla masını bozmak isteyen gazete sahibinin gazeteciye kıdemine göre tazminat ödemesi, askerlikte, mahkumiyet ve gazetenin kapanması durumlarında gazeteciye ücret ödenmesi ve haftalık tatil, yıllık ücretli izin gibi maddeler bulunmaktadır [20]. Bu maddelerin gazeteciler üzerinde sa ladı ı i güvencesi ve sosyal haklar sayesinde, Demokrat Parti ile gazeteciler arasındaki ‘kuvvetli’ birliktelik daha da güçlenmi tir.

Demokrat Parti ile basın arasında süren balayı, ilk olarak 1953 yılında, daha sonra ise Demokrat Parti’nin 1954 yılında çıkardı ı bir kanun tasarısı ile sekteye u ramaya ba lamı tır. 1953 Temmuz’unda daha önce sıfat ve hizmetlerinden dolayı bakanlara yapılan hakaretin takibi ikayete ba lıyken, artık savcının, bakanın oluru ile alarak re’sen takibine bırakılması kabul edilmi tir. Muhalefetteki basın bunu “iktidarı kaybetmekten korktu u için, kendi durumunu kurtarmayı tasarlamak”, iktidar yanlısı basın ise “ortalıktaki anar ik manzaraya son vermek” olarak de erlendirmi tir. Ancak, bu dönemde Demokrat Parti’nin ekonomik ve siyasal alanda yeterli olmadı nı gören basının muhalefetine arttırdı ı görülmektedir [21]. 1954’de ise, daha da kuvvetlenerek girece i yeni seçimlerden yakla ık olarak iki ay kadar bir süre önce, “Ne ir yoluyla veya radyo ile i lenecek bazı cürümler hakkında kanun tasarısı” ile basına 1946’dan itibaren vaat etti i ve 1950’den sonra da uygulamaya soktu u ‘geni özgürlükler’ ütopyasını yıkmaya ba lamı tır.

İkinci Dünya Sava ı sonrası olu an ekonomik refahın ve sava ‘ganimetinin’ giderek azalması, ekonomik düzelmenin sekteye u raması ve halkın gelir seviyesinin yukarılara do ru tırmanmaması gibi nedenler, son derece yüksek özgürlük vaatleri ile gelen Demokrat Parti’nin basına kar ı olan tavrının de i mesini

beraberinde getirmi tir. 09 Mart 1954 günü kanunla arak bir hafta sonra da yürürlü e giren yeni tasarıda, basın yoluyla ve her ne surette olursa olsun; namus, eref ve haysiyete tecavüz edilmesi veya hakarete bulunulması, itibar kıracak veya öhret ya da servete zarar verecek bir hususun isnat edilmesi, rıza hilafına hususi veya ailevi ahvalin tehir olunması, bu hal ve suretlerle tecavüz, hakaret, isnat veya tehire maruz bırakılacından bahisle, tehditte bulunulması hallerinin cezai müeyyide altına alınması gibi maddeler bulunmaktaydı. Bu kanunun özelli i, ceza kanununda takibi ikayete ba lı suçlar olarak belirtilen fiillerin, bu kanunla savcılarının yetkisine bırakılmı olmasıdır. Basın ürünlerinde bu maddelere göre suç sayılabilecek bir yazı yayımlandı ı takdirde savcılar do rudan do ruya kovu turma açabilme yetkisine sahip olmu lardır. Bunlar dı nda, gazetecinin öne sürdü ü bir konuyu ispat etme hakkı da elinden alınmı tur [19]. Ba tan a a ıya basını kendi kontrolüne almayı amaçlayan ve maddeleri itibariyle her yöne çekilebilecek maddeler içeren bu kanun, Demokrat Parti'nin basın ile arasındaki iplerin kopmaya ba ladı ının ilk ipuçlarını vermi tir ve bundan sonraki sürecin çift taraflı olarak 'tahammülsüzlük' katsayısını giderek arttırdı ı konusunu belirginle tirmeye ba lamı tur.

III.2. 1954-1957 YILLARI ARASINDA DEMOKRAT PART DÖNEM NDE BASIN

İktidar döneminin son aylarında basına kar ı gösterdi i yumuşak tavrın azalması ve ekonominin olumlu seyrinin a a ıya do ru giden bir grafik izlemesi gibi nedenlere ra men, Demokrat Parti 02 Mayıs 1954 tarihinde gerçekleşen seçimlerin sonucunda daha da güçlenmi tir. Halktan aldığı oy sayısının artması ve Meclis çatısı altında sahip oldu u güç, Demokrat Parti'nin ikinci iktidar döneminde, ilk iktidar döneminin son aylarında basına kar ı gösterdi i üslubun daha da sertle mesine ve dı arıdan gelen seslere kula ını tıkamasına neden olmu tur.

Demokrat Parti'nin seçimlerden önce Mart ayında kanunla arak yürürlü e soktu u ve basına yönelik olarak uygulanmaya ba layan sansür girişimlerinin cezai sonuçlarla desteklenmesi amacını ta ıyan "Ne ir yoluyla veya radyo ile i lenecek bazı cürümler hakkında kanun tasarısı"nın ilk sonuçları, Demokrat Parti'nin çok daha güçlenerek Meclis'te yer aldı ı ikinci iktidar döneminden dört ay kadar sonra gerçekleşti. Demokrat Parti Hükümeti'ni ele tirdi i bir yazısının ardından, Ulus gazetesi ba yazarı, 79 ya ındaki Hüseyin Cahit Yalçın 24 Eylül 1954 tarihinde 26 ay hapse mahkum olmu tur ve 01 Aralık 1954 tarihinde de cezaevine gönderilmi tir. Her ne kadar 3 ay kadar sonra serbest bırakılmı olsa da, bu olay Demokrat Parti'nin basına ve gazetecilere yönelik olarak gerçekleşen cezalar, mahkemeler, duru malar, tehditler, sansürler ve kovu turmaların fitilini ate leyen ilk geli me olarak oldukça önemli bir yere sahiptir.

Demokrat Parti'nin basına kar ı aldığı tavrın devamını getiren önemli bir di er olay ise, 06-07 Eylül 1955 Olayları'dır. 06 Eylül günü devletin tekelindeki radyonun tek haber kanalı, o günkü ö le haberlerinde Selanik'te Atatürk'ün do du u eve bomba konuldu unu ve patlatıldı ını bildirmi tir. Bu haberi ö renen gençler ise Taksim'de toplanmaya ba lamı lardı ve bir gösteriye hazırlanıyorlardı. Bu arada radyo haberlerinden sonraki ilk gazete haberi stanbul Ekspres'te çıktı. stanbul Ekspres gazetesi ö lenleri basılan bir gazete olmasına ra men, haberi ikinci baskı yaparak verdi [22]. Bunun üzerine iyice ayaklanan halk, çileri Bakanlı ı'nın bir gösteri düzenlenmesi konusundaki girişimlerine ba lı olarak Taksim alanına toplanmaya ba lamı tur. Ancak, zaman içerisinde polisin kontrolü kaybetmesine ba lı olarak, gösteri Rumlara kar ı bir iddet kampanyasına dönmü tür. Taksim ve civarındaki yerlerdeki Rumların mezarlıklarına, ma azalarına ve dükkanlarına saldırılarak ya malanmaya ba lanmı tur. Saatlerin ilerlemesi ve grubun kontrolünün tamamen elden çıkması ile de, Rumlar dı nda zenginlere ve sömürücülere kar ı da a ırı bir tepki havası yaratılmı tur. Polisin kontrolü tamamen yitirmesi üzerine, artık i i ten geçtikten sonra ordudan yardım istenmi tir. Sabaha kar ı sıkıyönetim ilan edilmi tir ve ertesi gün ö leye do ru Cumhurbaşkanı, Ba bakan ve Bakanlar Vilayet'te bir basın toplantısı düzenlemelerdir. Bu basın toplantısında basını hedef alan açıklamalar yapılmı tur: "Suçlu basındır! Gazeteler halkı kırtmı tur, olaylar bu yüzden çıkmı tur! Komünist parma ı da vardır bu i lerde! Solcular Türkiye'nin dı arıdaki itibarını bozmak istemilerdir!" [20]. Bu açıklamanın üzerine basına kar ı büyük bir baskı girişimine ba lanmı tur. Haberlerin verilmesinin yasaklanması, haberlere uygulanan sansürler, gazetecilere baskılar ve gazete kapatmaları, 06-07 Eylül 1955 Olayları'nın sorumlusu olarak gösterilen basına kesilen 'cezalar' ekinde basın tarihimize içinde önemli bir sürecin ba langıcına yol açmı tur.

Olayların kontrolden çıkması sonrasında müdahale edilmesi, güvenlik tedbirlerinin fazla kalabalı a ra men yeteri derecede alınmaması gibi 'üpheli' eylemlere kar ın, olayların bu boyuta gelmesinin en büyük sorumlusu olarak gösterilen basın ile Demokrat Parti arasında gergin hava iyice belirgin bir ekilde ortaya çıkmı tur. 1956 yılının ortasında, TBMM'den geçen iki kanunla basına getirilen kısıtlama daha da arttırıldı. 1954 seçimleri öncesinde basın ve radyo yoluyla i lenecek suçlara a ır ceza getiren kanuna eklenen maddeler ve Basın Kanunu'nda yapılan bazı de i ikliklerdeki belirsiz ifadeler yasaklamanın kapsamını geni letti inden, bundan sonraki süreçte bazı gazetelere davalar açıldı ve kimi gazeteciler de kovu turmaya u radı. Gazetecilere ileri sürdü ü iddiayı ispat etme hakkı da verilmedi inden, dava edilen gazetecilerin sayısı oldukça arttı [23]. 1956 yılında Demokrat Parti tarafından Meclis grubuna getirilen Basın Kanunu'na ili kin tasarı; gazetecili i ve gazeteleri, gazete haberlerini, yorumları sınırlayan

bununla birlikte yanıt ve düzeltme haklarını genişleten yeni hükümler içeriyordu. 07 Haziran 1956 tarihinde kabul edilen ve ertesi gün yürürlüğe giren 6733 sayılı yasa, Basın Kanunu'nun bazı maddelerinde de değişiklikler meydana getirdi. Bu değişikliklerle basın özgürlüğü sınırlanıyor, her türlü yorumu engelleyen, dolaylı ve örtülü sansüre yönelik hükümler getiriliyordu. Ayrıca, yine aynı tarihte, 1954'de çıkarılan "Neris yoluyla veya radyo ile iletilecek bazı türler hakkında kanun", kimi maddeleriyle birlikte adı da değiştirilerek, "Neris yoluyla veya radyo ile yahut toplantılarda iletilecek bazı türler hakkında kanun" adını aldı. Basın Kanunu değişiklikleriyle birlikte aynı tarihte yürürlüğe giren bu yasa değişiklikleri; namus, eref ve saygınlığa dokunacak, resmi sıfatı olanları küçük düşürecek nitelikte yayınlarla devletin saygınlığına dokunacak, halkın devlete güvenini sarsacak ve zorunlu ihtiyaç maddelerinin fiyatlarının de i mesine neden olacak tüm yazıları cezalandırıyordu [21]. Demokrat Parti, 1956 yılında yaptığı bu yasa değişiklikleri ile; sansürün, tehdidin, baskının ve iktidar gücünün basının üzerinde 'Demokles'in kılıcı' gibi sallanmasına neden olmuştur.

Demokrat Parti Hükümeti'nin ikinci iktidar döneminde basına karşı gösterdiği, bu son derece katı ve baskıcı anlayışı yukarıda bahsettiğimiz yasaların yürürlüğe girmesini müteakiben, Uluslararası Basın Enstitüsü'nün Temmuz ayında yayınladığı ve iki sayfa ayırarak, "Türk Gazetecileri Vesayet Altında" başlıklı yazısında üktilde protesto edilerek belirtiliyordu [20]: "Halkın telaşlı düşürecek haberlerin yayılması yasak edilmiştir. Bir parti içinde görüş ayrılıkları olduğunu yazmak yasaktır. Meclis toplantılarının yazılması sınırlandırılmıştır. Cezalar artırılmış, sorumluluklar artırılmış, haberleme olanakları daraltılmıştır. Yeni kanunlar basın özgürlüğü için çok ağır birer tehdit sayılır. Enstitü, Türk basınının çok büyük çözümlü yeni tedbirleri protesto etmesini sevgiyle karşılar, basın özgürlüğünün ve demokratik kurulların korunması için savaşıyan Türk gazetecilerine saygılarını bildirir."

1957 yılının Temmuz ayında, polislin muhalefet liderlerinin gezilerini takip eden gazetecilere yönelik sert uygulamalarını bir bildiri ile protesto eden Gazeteciler Sendikası'nın, Türkiye'nin dışındaki itibarını küçük düşürücü bir sonuç doğurdu. Gereğiyle kapatılması, Demokrat Parti'nin ikinci iktidar döneminin son günlerinde basın ile olan ilişkilerini tamamen kopma noktasına getirmiş ve sansüre yönelik uygulamalarının iddettli bir şekilde artmasına başlı olarak dış ülkelerde ve dolayısıyla dış basında da geniş tepkilerin doğmasına sebep olmuştur.

III.3. 1957-1960 YILLARI ARASINDA DEMOKRAT PARTİ DÖNEMİNDE BASIN

İkinci iktidar döneminin sonlarına doğru başlayan ve ikinci iktidar döneminin tamamında devam eden

Demokrat Parti'nin basın üzerinde kurmaya çalıştığı hegemonya, Demokrat Parti'nin 27 Ekim 1957 tarihinde üçüncü kez iktidara geldiği günden 27 Mayıs 1960 darbesine kadar geçen süre içerisinde daha da iddettlenerek, basına yönelik baskıcı anlayışı ve sansür uygulamaları engelinde devam etmiştir.

Siyasi istikrarsızlık ve problemler ile ekonomik sıkıntıların yanı sıra bir süreçten geçen Demokrat Parti, bir yıl geriye çektiği seçimlerden yine tek başına hükümeti kurabilecek milletvekili sayısına sahip olan parti olarak çıkmıştır, ancak 1954 seçimlerine kıyasla yaklaşık olarak %10'luk bir oy kaybı ve oy oranının %50'nin altına düşerek muhalefetin daha fazla bir oy oranına sahip olması gibi nedenlerden dolayı, Demokrat Parti üçüncü iktidar dönemine geçmiş seçimler sonrası oluşan 'zafer havası' içinde girememiştir.

1957 yılı sonrası oluşan ekonomik düzensizlik, dış borçların ödenmesinde yaşanan sıkıntılar ve Türk Lirası'nın değer kaybetmesi gibi nedenlerden dolayı, iktisadi olarak oldukça zor bir dönem geçiren Demokrat Parti, yanı sıra oy kaybının ve siyasi gerginliğin etkisiyle basına karşı olan baskıcı girişimlerini ve sansür uygulamalarını oldukça sertleştirmiştir.

Demokrat Parti yeni dönemde basına yönelik ilk icraatını ekonomik anlamda basını zora sokan ve basın kurullarının mevcudiyetlerini tehlikeye atan girişimleri gerçekleştirerek gösterdi. Bu amaçla; 26 Kasım 1957'de çıkarılan bir kararname ile gazete ve dergilerin ihtiyacı olan kağıtların tek elden ithali zorunluluğu getirilmiştir ve 01 Ocak 1958'de yayınlanan bir diğer kararname ile gazetelere ilan ve reklam dağıtımının tek elden yapılması belirtilmiştir. Gazete ve dergilerin temel hammaddesi olan kağıdın tek merkezden ithalinin zorunlu hale getirilmesi ve reklamların tek elden dağıtımının kabul edilmesi ile gazeteler çok büyük bir ekonomik baskı altına girmiştir. Bu uygulamaları müteakiben, Demokrat Parti hükümeti 03 Eylül 1958 günü yayınladığı bir bildiri ile, özel ve resmi ilan tarifelerini düzenlemek ve gazete dağıtımını ayarlamak için hazırlıklar içinde bulunduğunu belirtmiştir [19]. Bugünkünden farklı olarak, gazete sahiplerinin gazete satışı ve ilan/reklam gelirlerinden başlıca bir kazançlı olmadığı düşünülünde, yapılan bu uygulamanın Demokrat Parti'nin basın üzerinde uyguladığı baskıcı anlayışın somut bir tezahürü olduğunu söylemek mümkündür.

Ekonomik anlamda yapılan bu baskılar neticesinde; Demokrat Parti, Türk basın tarihinin hiçbir döneminde görülmemiş derecede bir 'besleme basın' çığırının da açılmasına zemin hazırlamıştır ve gerçek basının doğumunu önlemiştir. Gazete kapatmaları, ilan kesmeleri ve tahsis kesmeleri izlemi, iktidar yanlısı basının hiçbir hukuk tanımayan davranışlarına içine girmesine göz yummuştur [16]. Kendi yayın organları gibi faaliyet gösteren gazeteler yaratma hevesine yönelik bu

girişimler, zaman içerisinde muhalif seslerin ekonomik anlamda ya da zorluklara bağlı olarak birçok sonucu da beraberinde getirmiştir. Kendi yanında olan gazetelerin, tirajlarından bağımsız olarak yüksek ilan/reklam gelirleri elde etmelerine imkan tanınması ve muhalif gazetelerin bu gelirlerinin orantısız bir şekilde azaltılmasının yanında, kamu itihaline yönelik yapılan uygulama ile muhalefet yapan gazetelerin kamu darlığı neticesinde tirajlarını azaltmaları, günümüzde 'yanda medya' olarak kilitlenmiş ve tanımlamanın tohumlarının o yıllarda atıldığına yönelik ipuçlarını vermektedir.

Demokrat Parti'nin üçüncü iktidar döneminde, gazetelere ve gazetecilere birçok yeni dava açılmıştır. Zaman, Ulus, Yenigün, Milliyet, Cumhuriyet, Dünya, Vatan ve Tercüman gazetelerinin sorumluları haftada birkaç gün mahkemeye gitmekteydiler. Özellikle 14 Temmuz 1958'de Irak'ta yapılan hükümet darbesi sonrası, muhalefet partisinin sözcüsünün açıklamalarına yer veren gazetelere, hıtlali haklı gösteren anlamlar çıkartılacağı sebep gösterilerek mahkemeler açılmıştır. Mahkemelerden ve savcılardan sayısız yasaklamaların gönderildiği bu dönem, önemli sayıda basın davasının açıldığı bir dönem olarak Türk basın tarihi içinde yerini almıştır [20]. Gazetelerin kapatılması, gazetecilerin hapse atılması, ekonomik anlamda yapılan baskılar ve zorlamalar ile yoğun sansür uygulamaları neticesinde, gazetelerin sansürün bir tezahürü olarak sayfalarında beyaz sütunlar ile çıkartıldığı günlerin sayısı azımsanmayacak kadar çok gerçeğe mi sahiptir.

Demokrat Parti'nin basına yönelik uyguladığı baskıcı ve sansüre yönelik davranışların bir diğeri ise, 1958 yılının ortalarında Türkiye'ye gelen ve etkileri 1959 ve 1960 yıllarında da süren, Amerikalı gazeteci Eugene Pulliam'ın ülkesine döndükten sonra gözlemlerini yazması ile ortaya çıkmıştır. Babakan Menderes'le daha önce olan ve önceden planlanan, ancak gerçekleşmeyen görüşmesi neticesinde ülkesine olumsuz bir izlenimle dönen Pulliam, Indianapolis gazetesinde çıkan yazısında Türkiye'deki gidişatın tehlikeli yönünde uyarı yaptı. Bu yazıyı Türkiye'deki birçok gazetenin çevirerek yayımlaması, Demokrat Parti hükümetinin çevirinin yayımlandığı gazeteler aleyhine 1959 ve 1960 yıllarında dahi devam eden ve "Pulliam Davaları" olarak ün salan davalar açmasına neden olmuştur [24]. Pulliam'ın, Türk gazetecilerinin başını yakan "Türkiye'de On kiye Çeyrek Var" başlıklı yazısının sendika aracılığıyla 73 Amerikan gazetesinde yayımlanması [25], Türkiye'deki siyasi istikrarsızlık ve ekonomik bozukluk neticesinde oluşan diktatöryal ortamın 'olumsuz' sonuçlar doğurabileceği algısını yaratması nedeniyle, Demokrat Parti'nin ülke içinde bunu yayımlayan gazeteler ve gazetecilere yönelik 'iddetli' tutumun artmasına neden olmuştur.

Demokrat Parti'nin son yılında Türk basını yine az rastlanan bir durumun içine sürüklenmiştir. Basın ve

ceza kanunlarında yapılan değişiklikler, çıkartılan özel kanunlar, tutuklamalar, kovuşturmalar, tekzip ve nehir yasakları, kapatma kararları, savcılıkların hükümetin hoşlanmadığı tüm politik gelişmelerin yazılmasını engellemesi, bazı yazıların tamamen gazetelerden çıkarılması ve ilk sayfaların beyaz boşluklarla yayınlanması ve gazetecilerin saldırılara uğraması gibi gelişmeler, basına yönelik tam bir sansürün uygulandığını belgeleyen gelişmeler olmuştur [20]. Türk basınının içine sürüklendiği bu 'çıkılmaz yol', yabancı ülkelerin ve uluslararası basın kuruluşları ile örgütlerinin de belirgin bir şekilde dikkatini çekmeye ve gündemini oluşturmaya başlamıştır. Ancak, bu tepkiler çokaldıkça ve 'uyarılar' arttıkça, Demokrat Parti hükümetinin basın üzerindeki himayesi gitgide daha da sertleşmeye devam etmiştir ve cezai uygulamaların artması sonucunu doğurmuştur.

Son olarak ise, 15 Nisan 1960 tarihinde Meclis Başkanı'na verilen önerge sonrası, 27 Nisan 1960'da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde kabul edilen özel kanunla kurulan Meclis Tahkikat Komisyonu'na, gazete ve dergilerin basımı ve dağıtımının önlenmesi, hatta yayının kapatılması yetkisi verilmiştir. Kısa bir süre sonra da, Meclis'de yapılan görüşmelerin yayınlanmasına yönelik yasak getirilmiştir [23]. Tahkikat Komisyonu kurulur kurulmaz, demokrasiyle hatta Anayasa'yla bağdaşmayacak kararlar almaya başlamıştır [26]. Basına yönelik akıl almaz bir baskının, tehdidin, zorlamanın, iddetin ve sansürün uygulandığı Demokrat Parti iktidarının üçüncü dönemi, Türk basın tarihi içerisinde yine az rastlanan gelişmelerin ve davranışların yansıdığı bir dönem olarak tarih yapıları arasında yerini almıştır.

IV. SONUÇ

Türk basın tarihi, 1831 yılından başlayarak günümüze kadar devam eden serüveni içerisinde birçok farklı uygulamanın ve gelişmenin toplumsal hayata etkileri konusunda önemli evrelerden geçmiştir. Basının toplum üzerindeki etkileri ve toplumsal dinamikleri hayata geçirme konusundaki etkinliği neticesinde, bilhassa ekonomik, politik ve siyasal olayların kamuoyu üzerindeki algısını belirleme ya da belirli bir noktaya yönlendirme gücüne bağlı olarak, basın işletmeleri ve basın çalışanları oldukça önemli bir konumda bulunmaktadır.

Ekonomik, politik, siyasal ya da sosyal hangi alanda olursa olsun, içinde yaşadığı toplumun büyük bir çoğunluğu etkileyen her türlü gelişme, bir şekilde basın ile halk arasındaki yazılı olmayan bir sözleşmeye bağlı olarak, zaman zaman önem derecesinden de bağımsız bir şekilde etkinlik katsayısını artırma gücüne sahiptir. Türk basın tarihi içerisinde de, özellikle Cumhuriyet'in ilan edilmesinden sonra yaşanan süreci incelediğimizde, içinde bulunulan dönemin artlarını gözönüne alarak yapılacak değerlendirmeler ve de bunun sonucu olarak ortaya çıkan basın hareketlilikleri ve uygulamaları,

toplumsal duyarlılık yaratma konusunda son derece hassas argümanların kullanıldığını göstermektedir.

Cumhuriyet'in ilan edilmesini takiben çok partili hayata geçilen 1946 yılından sonra, 1950 yılından 1960'a kadar geçen 10 yıllık süre zarfı içerisinde üç dönem tek başına iktidar olan Demokrat Parti hükümetinin siyasi egemenliği boyunca, Türk basın tarihinde en kritik günlerin yaşandığı ve etkileri bugün bile devam eden bazı 'bilinçaltı mühendisliklerinin' yapıldığı gelişmeler olmuştur. Özellikle irdelenmesi gereken 1946-1950 arası yıllar, yoktan var edilen bir ülke halkının 20-25 yıl kadar bir süre içerisinde, bu denli bir tavır değişikliğini yaratan sebeplerin köklerinin bulunması ve dış faktörlerin etkinliğini tespit etmek bakımından çok önemlidir.

Demokrat Parti döneminin Türk basın tarihi içerisindeki değerlendirilmesini yaparken, üç ayrı seçim sonrası oluşan atmosfer ile paralellik kurarak irdelenen daha rasyonel sonuçlar verecektir. Demokrat Parti, ilk iktidar dönemi olan 1950-1954 yılları arasında seçimlerden önce vaat ettiği 'basın özgürlüğü' olgusunu gerçekleştirmek amacıyla, çok hızlı değişimler yapmıştır. Oluşan olumlu hava neticesinde de, Demokrat Parti hükümetine olan halk desteği daha da yukarıya çıkmıştır. Her ne kadar birinci dönemin sonunda basın üzerinde kurmaya çalıştığı egemenlik konusunda bazı ipuçlarını vermiş olsa da, 1954 yılında yapılan seçimlerde daha fazla oy alarak, ikinci dönemi olan 1954-1957 dönemine giriş yapmıştır. Ülkenin 2. Dünya Savaşı'na girmemesiyle oluşan ekonomik 'fazlalığın' birinci dönemde fazlasıyla kullanılmasıyla meydana gelen ekonomik refahın ikinci dönem başlangıcına doğru giden bir grafik izlemesi, dış politikada yaşanan sorunlar ve siyasi istikrarsızlık sonucu oluşan 'gergin' atmosfer neticesinde, Demokrat Parti bu yıllar içerisinde gazetelere ve gazetecilere karşı zorlayıcı yasalar çıkararak, sansür uygulamalarının ve yasakların yoğunluğu bir dönemin hazırlayıcısı olmuştur. 1950 öncesi basın özgürlüğü konusunda sonsuz güvence verilmesi, ancak elinde bulundurduğu gücün artması sonucunda tamamen ters uygulamaların gerçekleştirilmesi, oldukça düşündürücü ve güven sarsıcı bir durum olmasının yanında dış ülkelerden de çok sayıda tepkinin alınmasına yol açmıştır.

Ülkedeki ekonominin kötüye gitmesi ve siyasi gelişmelerin 'rayından' çıkmasına bağlı olarak bir yıl önceye alınan ve 1957 yılında gerçekleştirilen seçimler sonucunda, kendi oluşturduğu gergin atmosfer ve basına karşı kendini konumlandırdığı pozisyonun da etkileriyle, Demokrat Parti her ne kadar yine birinci parti olarak çıksa da, yüzde ellinin altında bir oy alarak, son dönemi olan 1957-1960 dönemine giriş yapmıştır. Gergin bir hava ile giriş yapılan üçüncü dönem sonrası, Demokrat Parti basına karşı olan 'tedbirlerini' üst noktalara taşımıştır. Gazetelerin kapatılması, gazeteciler hakkında kovuşturmalar açılması, basına karşı olan tehditkar ve baskıcı üslup, gazetecilerin hapse atılması, getirilen

yasaklar, durdurular, mahkumiyetler, ekonomik olarak basına uygulanan iddettli baskılar, günümüzde yanda medya olarak adlandırdığımız ve ilk olarak Demokrat Parti döneminde ortaya çıkan 'besleme basın' kavramının belirginleşmesi, gazeteler ve gazetecilere karşı yürütülen ve dış basının da büyük tepkilerini oluşturmuş sansür uygulamaları ile Demokrat Parti, üçüncü iktidar döneminde siyasi rakiplerden daha 'tehlikeli' gördüğü basına karşı akıl almaz ve hiçbir vicdana sığmayan gelişmelerin yaşanmasını sağlamıştır.

Sonuç olarak, demokrasinin ve özgür düşüncenin toplumsal reflekslerin içine işlemesi için basın kurumlarının ve basın çalışanlarının önemi ve fonksiyonu öncelikli sıradadır. Demokrat Parti'nin ilk iki yılı dışında geriye kalan sekiz yıllık dönem süresince; basına karşı gösterdiği yasakçı ve sansüre yönelik uygulamalar, 'düman' olarak gördüğü basına karşı kullandığı argümanlar ve siyasi gücün getirdiği düşünsel zafiyetler, Türk basın tarihi için 'karanlık ve kaybedilen' yıllar olmasının yanında, aynı zamanda bu dönem günümüz Türk basınının bilinçaltına işleyen ve refleksi haline gelen birçok davranışın da temelini atıldığı bir dönemdir.

CONCLUSION

Turkish press has passed through important stages starting in 1831 until today in the ongoing adventure. As a result of the effects of media on society and effectiveness of implementation of the social dynamics, especially to determine on the perception of public opinion or depending on the orientation power to a certain point, media companies and media employees are located in an important position.

Any development that affects the vast majority of society regardless of which area that economical, political or social has the power to increase the effectiveness from time to time in an independent manner the importance. Also in the history of Turkish press, especially we examine the process after the proclamation of the Republic, media used a highly sensitive arguments for creating social awareness.

Following the proclamation of the Republic after 1946, passed to implement a multi-party system, the 10-year time period in the year 1950 to 1960, the Democratic Party government came to power after three terms during the political sovereignty, Turkish press has experienced the most critical days and even today, the ongoing effects of some of the 'subconscious engineering' has been made. Especially need to examine between the years 1946-1950 because of to find the causes of displacement the attitude of people and to determine the effectiveness of external factors.

While assessing the period of Democratic Party in Turkish media history, to establish a parallelism after the

three separate election. Democratic Party has made the changes quickly between the years 1950-1954 in order to perform 'freedom of the press'. As a result of positive atmosphere, the support for Democratic Party was even higher. Although at the end of the first period, trying to establish dominance over the press even gave some tips, Democratic Party got more votes in the elections in 1954 and has entered into the 1954-1957 period. As a result of deterioration of the economy, foreign policy issues and political instability, Democratic Party has enforceable laws against newspapers and journalists, as being involved in a intensive period of censorship actions and bans. Provide immeasurable assurance about the freedom of the press before 1950 but not to take place, has created many reactions in foreign countries.

Because of deterioration of the economy and political instability, Democratic Party got under fifty percent of the votes in the elections in 1957 and has entered into the 1957-1960 period. Democratic Party has increased 'the hardness' against the press in the third period. The closure of newspapers, to begin a legal investigation to journalists, menacing and oppressive style against the press, to take journalists captive, prohibitions, hearings, convictions, exquisite economic compulsion to the press and censorship actions are Democratic Party applications in the third period.

Consequently, press agencies and media employees are very important for democracy. Except for the first two years of the Democratic Party during the remaining eight-year period, its attitudes and behaviours to the press -the change in parallel with increase in its political power- and censorship actions was 'dark and lost' years for the history of Turkish Press. At the same time this period is very important for today's Turkish press and processed the subconscious.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

- [1] Girgin, A. (2008). *Gazeteciliğin Temel İlkeleri*. İstanbul: Der Yayınları.
- [2] Atılğan, S. (1999). *Basın İletmeciliği*. 2.Baskı. İstanbul: Beta Yayınevi.
- [3] Tokgöz, O. (2008). *Temel Gazetecilik*. 7. Baskı. Ankara: Mge Kitabevi.
- [4] Öner, M.N. (1999). *Basın ve Yayın Tarihi*. 4.Baskı. İstanbul: Der Yayınları.
- [5] Erdoğan, S. (1997). *İletişim, Egemenlik ve Mücadeleye Giriş*. Ankara: Mge Kitabevi Yayınları.
- [6] Topuz, H. (1996). *100 Soruda Türk Basın Tarihi*. Ankara: Gerçek Yayınevi.
- [7] Otmanbölük, G. (1986). *Babıali'nin Yarım Asırlıkları*. İstanbul: Gazeteciler Cemiyeti Yayınları.
- [8] Dalbudak, S. (1996). *Türkiye'de Basın İletmeciliğinin Doğuşu ve Gelişimi. Yüksek Lisans Tezi*, Sosyal Bilimler Enstitüsü. Marmara Üniversitesi.
- [9] Kahraman, A. (1996). *Cici Basının Sefalet ve Rezaleti*. İstanbul: Tüm Zamanlar Yayıncılık.
- [10] (<http://www.turkcebilgi.com/bas%C4%B1n-yay%C4%B1n-ansiklopedi>). [28.06.2011].
- [11] Çapanoğlu, M.S. (1964). *İdeal Gazeteci Efendi Babamız Ahmet Mithat*. İstanbul: Gazeteciler Cemiyeti Yayınları.
- [12] Oral, F.S. (1967). *Türk Basın Tarihi: Osmanlı İmparatorluğu Dönemi*. Ankara: Yeni Adım Matbaası.
- [13] Atılğan, S. (2001). *Türk Basın Sendikacılığında Gazetecilerin Yasal Hakları*. İstanbul: Bas-Ha Yayıncılık.
- [14] Jeanneney, J.N. (2006). *Bağcıoğlu'ndan Günümüze Medya Tarihi*. (Çev.: Atuk, E.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- [15] Coşkun, Ö.S. (1989). *Milli Mücadele Basını*. İstanbul: Gazeteciler Cemiyeti Yayınları.
- [16] Oral, F.S. (1968). *Türk Basın Tarihi: Cumhuriyet Dönemi*. Ankara: Doğan Matbaacılık.
- [17] Koloğlu, O. (1993). *Türk Basını: Kuvayi Milliye'den Günümüze-70. Yılında Cumhuriyet Basını*. Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- [18] Özgentürk, N. (2008). *Cumhuriyetten Günümüze Basının Kısa Tarihi*. (Ed.: Davran, M. & Sekmeç, A.). İstanbul: Alfa Basım Yayın Dağıtım.
- [19] Öner, M.N. (1992). *Türk Basın Tarihi (1919-1989)*. İstanbul: Gazeteciler Cemiyeti Yayınları.
- [20] Topuz, H. (2003). *II. Mahmut'tan Holdinglere Türk Basın Tarihi*. 2. Baskı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- [21] Yıldız, N. (1996). *Demokrat Parti İktidarı ve Basın*. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 51(1), 481-505.
- [22] Öymen, A. (2008). *Öfkeli Yıllar*. İstanbul: Doğan Kitap.
- [23] Öner, S. (2007). *Demokrat Parti Dönemi (1950-1960)*. (Ed.: Öner, S. & Haytoğlu, E.). *Yakın Dönem Türk Politik Tarihi*. Ankara: Anı Yayıncılık, 117-145.
- [24] Yalman, A.E. (1997). *Yakın Tarihte Gördüklerim ve Geçirdiklerim*. 2. Cilt. İstanbul: Pera Yayıncılık.
- [25] Toklucu, M. (2007). *Milli Tarih. Radikal Gazetesi*, 14 Temmuz. (http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=cts&haberno=6826). [06.07.2011].

Ocak 2012.203-214.

[26] Örs, . (1984). *Türk Basınında Cumhuriyetin 60 Yılı*.
istanbul: Gazeteciler Cemiyeti Yayınları.

Barı BULUNMAZ

(barisbulunmaz@maltepe.edu.tr)

He is an Assistant Professor in the Department of Journalism at Maltepe University. He has various papers submitted in national and international meetings/congresses, articles published in scientific journals and a study included in the book. He is interested in Media Economy, Media Management, Internet Journalism, Marketing Management, Brand Management and Journalism.